

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVLIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 16.

V LJUBLJANI, 16. OKTOBRA 1937.

KNJIGA XL

MARIELUISE CLAUDIUS
v filmu »Pana« po Knutu Hamsunu.

ČLOVEK IN NARAVA V JESENI

Ko postane v jesenskem času zrak hladnejši in se drevesa pobarvajo z najbolj živimi barvami, se človek rad bavi z vprašanji, ki se tičejo »uganke jeseni«. Tudi znanost si odgovarja nanja. V naslednjem poročajo botanik, medicinec in meteorolog o »jesenskih« vprašanih, vsak s svojega strokovnega področja:

Botanik:

Leto simamo zopet prav dobro sadno leto, gospodinja je srečna in tudi — nesrečna nad preobilico dela, ki ji ga nalaga blagoslov tega leta. A le redkokdaj se katera spomni, da so tudi naše rastline v jeseni vsega občudovanja vredne »težke delavke«. Vsako sadno drevo dokazuje to na očiten način. Kmalu pride krompir v naše kleti. To sicer ni noben sad, temveč prav za prav podzemeljsko steblo, s škrobom napoljena shramba rastline, iz katere naj bi prihodnje leto zrastle nove rastline. Tudi drugače se pripravljajo sedaj rastline na »slabi letni čas, na zimo — in obenem tudi na svoje novo prebujenje. Vsi popki in poganjki za naslednje leto se pripravijo že jeseni. Samo tako je mogoče, da zažarijo po dolgih, mrzlih zimskih mesecih v nekoliko pomladnih dnevih vsi cveti, ki so spali v trdnih in za vreme skoraj neobčutiljivih plašnih popkov. Zato bi se morali v jeseni veseliti prav za prav vsakega dežja, ne pa da mislimo sebično samo na svoje nedeljske izlete. Vse rastline imajo sedaj mnogo dela, potrebujejo sončnih jesenskih dni, potrebujejo pa tudi dežja. In vrtnar jim pri tem pomaga. Sedaj sadi mlada sadna drevesca, koplje jame za druga drevesa in meša zemljo s potrebnim gnojem, apnom, kompostom ter šotnim drobirjem. Pri obiranju sadnih dreves bi morali misliti isto tako na jesensko delo teh dreves in ne bi smeli lahkomišelnostjo poškodovati vejevja, s čimer uničimo mnogo bodočih cvetnih popkov.

Oglejmo si n. pr. našo lesko. O Cezarju pripovedujejo, da je znal napraviti tri dela istočasno. To zna leska tudi. Prvič daje dozoreti svojim lešnikom, drugič pripravlja celo vrsto novih poganjkov in tretjič ustvarja vse svoje obranke za bodočo pomlad. Pri tem del njenih listov porumeni, težavni kemični

procesi se odigravajo v njih — kakor v vseh listih naših dreves.

Medicinec:

Tako zvani »prehodni letni dobi«, pomlad in jesen, zbudjata mnogim ljudem upravičen strah. Zavoljo vremenskih preobratov se jih kaj rad loti nahod in katar, ki trajata v skladu z njihovo konstitucijo več ali manj časa, in sta težje ali lažje narave. Po najnovejših znanstvenih dognanjih pa moramo jesenska obolenja presojati načelno drugače nego pomladna. Pokazalo se je, da je človeška odpornost proti jesenskim obolenjem desti večja nego v pomladnem času, medtem ko je z odpornostjo bakterij narobe. Znano je dejstvo, da pobira pomlad v posebni meri stare ljudi in tiste, ki so bolni za pljučno jetiko, dočim prenašajo jesensko vreme bolje. Ta pojav je nemara v zvezi s tem, da je zima človekovo odpornost oslabila. Razen tega bo imel način sončnega žarenja bistveno vlogo za te razlike.

Sele v novejšem času so postali pozorni na to, da so v sončni svetlobi ultravioletni žarki samo pomladi in poleti, medtem ko jih med oktobrom in marcem v nižinah skoraj ni. Ta pojav je v zvezi z različno lego sonca. Čim bolj poševno padajo sončni žarki na zemljo, tem daljša je pot, ki jo morejo prepotovati skozi ozračje in tem večja je tudi nevarnost, da na tej poti izgube svoj delež ultravioletnih žarkov.

Tako se dogaja, da se v naših krajih v jesenskem in zimskem času pojavlja posebno pogosto rahitis. Medicinska znanost je že pred nekoliko leti spoznala, da povzroča to bolezen pomanjkanje teh žarkov. Zato je dosegla velike zdravilne učinke s pomočjo ultravioletnih preparatov in neposrednim obsevanjem z umetno ultravioleto »svetlobo«. Rahitis bo po zaslugi teh zdravilnih načinov spadal že v doglednem času med izumrle bolezni.

Meteorolog:

Jesen spremljajo pri nas vedno šibkejši ali močnejši viharji, ki dosežejo svoj višek v času enakonočja. Ti jesenski ekvinoxialni viharji, kakor jih imenuje meteorolog, so posebno nevarni za morsko plovbo, obenem pa so v gospodinjstvu narave neobhodno potrebni. Neštete rastline jih namreč po-

trebujejo, da bi mogle ohraniti svojo vrsto. V tem času je dobila večina lesenih rastlin, zeli itd. sadove in plodove in sedaj gre za to, da jih raztresejo čim dalje od sebe. To je pa mogoče samo s pomočjo močnih vetrov, kajti v slabotnem vetru ali v popolni zračni tišini bi padli v neposredno bližino rastline in

bi se po večjem delu pogubili. Močni vetrovi pa oskrbujejo prenos plodov in semen na precejšnje razdalje in tako mlade rastline ne morejo zrasti na kupu. To je eden izmed neštetihi čudežev narave, ki ga moremo samo ugotoviti, ne moremo ga pa »pojasniti«.

Po razpravi dr. W. Siverta — kj

PAUL SCHULLE

PASTIR (riša)

INDIJA - TO JE UBOGI KMET

Indija je riot, siromašni seljak, se je izrazil podkralj lord Linlithgor nasproti dopisniku ameriškega lista »Current History« (sodobna zgodovina). Indija niso knezi s svojimi stajnimi dvori, niso nabobi, ne politiki s svojimi vprašanji, ne trgovci ali obrtniki. Riot mora biti vladi prva skrb! Doslej je vladi čisto bila bolj mar korist nekih polit. kričačev nego stiska zemljedelca, ki preti vzbuniti vso državo.

80% podeželja trpi pomanjkanje, lakota, kuga. Cene so nestalne, živinske bolezni razsajajo, monsumi delajo preglavico, tla so izčrpana, saj ryot kot lastnik rajši gnoj pokuri, kakor da bi ga potrosil po nji vah. Za viharji, ki čisto privedejo poplave, pritisne spet suša; umetno namakanje ne zadošča. Mraz, vrtinci, kobillce, sverjad in drugi škodljivci se pridružijo pičli intenzivnosti dednega lesenega pluga. Mlati se na roke ali se vrši z voli, za novodobne stroje ni denarja. Tudi živinoreja ni umna: poleg tega Indijec spoštuje življenje pohablje-

Erivec na cesti

nih živali. Govedo tehta povprek 200 do 300 kg. Na ha se prižanje na pr. 27 bušlov pšenice (v Angliji 65) ali 900 kg riža proti 1100 kg v USA in 2500 na Niponskem! Dalje 100 kil pavole proti 150 severnoameriškim in 300 egiptovskim. Neki indski ekonom je preračunal donos najbolje namočene indske zemlje na komaj $\frac{1}{6}$ niponske. Ta borna žetev naj pre-

Romarja — besača

hrani skoraj 400,000.000 ust! Neki strokovnjak je našel na pr. v vasi le 8 rodbin s zadostnim poljem, 28 pa kot dinarje

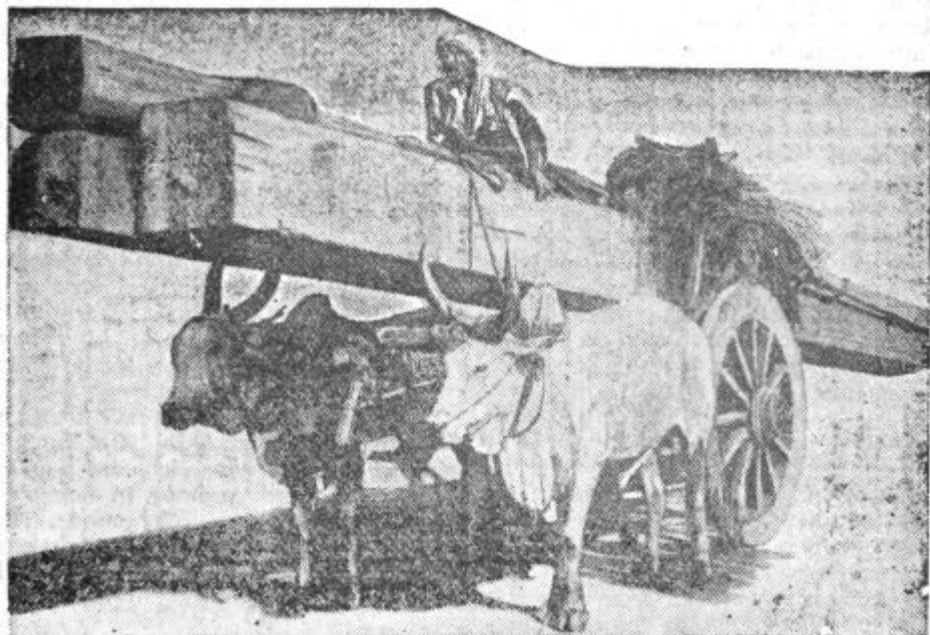
ta način tolmačiti kot podrejenost, prepičla hrana. In zemljiški lastnik zahteva isto najemnino ob dobri kot ob slabi le-

Delo indijskih poljskih delavcev je cenejše od panga

in podobno, navezane na slučajne zastulke, večino pa, t. j. 67 družin, v pravi bedi. Ves politični nemir Bengalov se da na

tni, posojevalec denarja se ne strani krivo preračunanih obresti. Domači »uradniki« mora pri zaostalih davkih vse za-

Govedo je sveto v Indiji, kljub temu pa mu nalagajo največjo tovora

rubiti, ker je slabo plačan in si deli skupček z gosposko. Neuki riot plačuje pomagacu kapitalistu do 75% in mora pri tem še žetev neugodno prodati. Za stradež se topo vdani riot odškoduje ob svatbah in drugih svečanostih. Tako se še bolj zadolži in mora pogosto v mesto s trebuhom za kruhom. Zalezujejo ga ljudske bolezni kot kolera, osepnice, kuga, dalje malarija, črv oblotočnik, griza, jetika.

Edini up za deželo — pravi »Current History« — je bodoča izobrazba. Nepismenih je danes še 92%! Rešitve tal se je nadejati od agrikulturne tehnike ter

od dobave kredita, na pr. po zadržgah. Važno bo, da se odpravi brezposelnost: poljsko delo daje 3 mesece prosto, zato so kratkoročni delavci številni. Domača obrt kot pletenje preprog itd. je izdahnila ob angleški in niponski konkurenci. Veleindustrija — katun, železo in jeklo, sladkor — se drži z veliko uvozno carino. Gandhi je hotel m. dr. odpomoči z gibanjem »chaddar«, delom posameznika po primitivnih metodah, a stvar je zabredla v politični tok. In danes skuša britska vlada iz socialnih razlogov spraviti pokonci novo domače delo za reveže na indskih tleh. N. K.

CVETI V VEČNEM LEDU ŽIVALI OB JUŽNEM TEČAJU

ed najzanimivejše izsledke našega časa spada ta, da v večnem ledu severnega in južnega tečaja življenje nikakor ni popolnoma izumrlo. Tudi onkraj 60. vzporednika naletimo na razne rastlinske in živalske vrste, ki morejo še životariti. Toda dočim živi v pasu severnega tečaja po najnovejših izsledkih celo nad 400 različnih cvetnih rastlin, mnogo ptic, severnih jelenov, pižmarjev, zveri in glodalcev, da o številnih žuželskih vrstah niti ne govorimo, je južni tečaj dosti manj obljuden. Pred Scottovimi odpravami je vladalo celo naziranje, da življenja v Antarktidi sploh ni.

Odprave ameriškega raziskovalca Antarktide, admirala Byrda, so to napačno naziranje popravile. Byrd je na svojem zadnjem potovanju v Antarktidi ugotovil vendarle 32 različnih ptičjih vrst, ki živijo onkraj 60. južnega vzporednika. Za kopne ptice, ki prodirajo do antarktičnih otokov, je 55. vzporednik seveda skrajna meja, ki je nikoli ne prekoračijo. Nasprotno pa so morske ptice, ki potujejo do južnega tečaja, čeprav so le tri vrste med njimi, ki se ustavljajo tudi na kopnem, da si poiščejo tam hrane. To so roparski galeb, svilni kljunač in orjaški strakoš. Znane pa so tri druge ptice, ki živijo izključno v Južnem Lednem morju, in to so McCormickov galeb, Adelijin pingvin in cesarski pingvin.

Dočim so v pasu južnega tečaja doslej odkrili samo dve vrsti cvetnih rastlin,

med njima neko vrsto trave, so ugotovili v antarktičnem skalovju 360 vrst mahov in malih gliv ter 100 raznih lišajev. Samo za nekoliko tednov toplejše dobe se te rastline zbude in potem za mnoge mesece otrpnejo. Na ta način prenesejo tudi mraz 60 stopinj pod ničlo. Odprava admirala Byrda je odkrila neko vrsto mahov celo v višini 1200 m nad morsko gladino. V otajanih snežnih kepah, ki so jih pregledali med 77. in 78. vzporednikom, so odkrili pod drobnogledom nešteto drobnih bitij med prav tako majhni različnimi odpadki rastlin. Znanost je bila zelo presenečena, ko je odkrila tako mnogovrstno življenje dobesedno med večnim snegom in ledom. Vprašanje je, kako je moglo priti življenje do teh krajev, ko loči vendar 900 km morja antarktične otoke od drugih koonin. Učenjaki domnevajo, da je obstojala nekoč zveza med drugimi celinami in antarktično celino. Mogoče pa je tudi, da so morski toki, vetrovi ali ptice prenesli klice tega življenja v ledno puščavo južnega tečaja. Omeniti je treba, da spada vse rastlinstvo v teh krajih nedvomno v dobo po ledni dobi. Zanimivo pa je, da je Byrdova ekspedicija odkrila tukaj tudi črni premog in domnevajo celo, da ga je tam zelo mnogo. To je dokaz, da je v teh krajih vladalo nekoč vse milejše podnebje. ks.

V P R E D M E S T N I K R Č M I

IGNAC KOPRIVEC

»Marija, vina mi še daj in k meni sedi, v naročje mi sedi, da bom čutil življenje ob sebi da bom čutil toploto! Zagrizem se v tvoje ustnice, da me raztrese tisti omamni vonj ženskega telesa — «

Zakaj molčiš in ne napraviš kar ti pravim? Ne glejme tako čudno, posmehljivo in pomilovalno! Mar mi nisi že sedela v naročju? Mar me že nisi poljubljala in se mi ovijala okrog telesa, da sem te ves zmeden držal na rokah in ti gledal v razpaljeni obraz? Zakaj me zdaj gledaš tako čudno? Kaj si pozabila tisto kar je bilo med nama? Pridi! Naj te ne moti pozna ura; malo te poziblje mna kolenih, gostilno zapreš, pa te poneseš v posteljo. Ne zahtevaj, naj gre mdomov, šest ur je še do jutra, kam naj grem ves ta čas, da ne bom videl noči, zakaj noč me je strah.«

»Daj mi vina! Vina mi še daj! Se ti morda studim? Da, studim se ti, pijanec. Ampak jaz nisem pijanec, Marija, jaz ne pijem zaradi vina, jaz pijem zato, ker me v duši žge in peče, vino pa je temu lek. Vino sovražim! Gausi se mi,

pa ga vendar pijem, ker je bolečina tako silna, da jo je treba zamoriti. Sedel sem! Veselo me pogledaj kakor snoči in nasmehnjami se mi, lepo, prijazno kakor zadnjic! Veš, meni se je malokdaj prijazno nasmehnil. Name so kričali, tepli so me, a ženske so se s studom v očeh obračale od mene. Ti pa si se mi nasmehnila, ko sem prišel sem. Mislim sem, da bo ostalo večno tako, zdaj pa si se spremenila, tam sloniš, molčiš in jezo kuhaš. N vidim, da se jeziš nama, da se ti zdim ogaben in nekazen. Ampak zakaj? Le zakaj si se spremenila tako naglo? Še snoči si stiskala mojo glavo na svoje grudi, danes pa si vsa hladna. Ti ne veš, kako mi je bilo pri duši, ko sem pomislil na tvoj prijazni smehljaj. Nisem sam, sem mislil, ona je z menoj, rada me ima, na kolena mi sedla in poljubljala me. Veš, nikoli me še ni nihče poljubil, niti mati ne, ker ni vedela, da nekatere matere svoje otroke poljubljajo. Zakaj, le zakaj si se odvrnila od mene, zapuščenega asirovaka? Da, zdaj sem se spomnil, nenadno se mi je prikradilo pred oči in vem, da je tako: v tistega mladiča z v zrak štrlečimi lasmi in s cilindrom na glavi si se zagledala. Da, on je sportnik, on zna govoriti o sportnih tekmah, lepe, šumeče besede pozna, ki ti padajo na dušo kakor pomladna rosa na majniško travo, jaz pa sem teslo s počasi se pregibajočim jezikom in brez najmanjšega smisla za sport — — «

»Oh, kako grozno si bedast in pust, dolgočasen! Idi, polnoč je proč!«

»Ne grem, zdaj še ne grem! Daj mi vina, da se napijem, da vtopim vse, kar je v meni in semkaj sedi! Zgodbo ti povem, mično zgodbo, v kateri je celo nekoliko poezije. O njej ti povem zgodbo, o tisti, ki mi je poleg tebe edina pogledala jasno v oči ter me pogladilo po glavi z občutkom ganjenosti v srcu, ne preračunano kakor delajo druge.«

»Nočeš priti! Misliš, da se šalim in te hoče ukiniti kakor otroka, pa mislim resno. To uro mi je stopio vse moje jalo in ničovo življenje tako jasno pred oči, da vidim tisti edino lepi trenutek kakor svetel, rožnat otok v svoji duši, in bi ga pokazal vsakomur kogar bi

Fr. Walther: STARKA

srečal. Tebi ga pokažem. Ne seveda zato, ker si mi snočil in predsnočnim sedela na kolenih; ne zato, ker sem te poljubljajal, temveč zato, ker si pač tu edini človek, kateremu lahko povem. Samo ne zadremaj mi, to ti zapovedujem! Ti bi morda zadremala, ker ti je srce od kamna, sočutje ti je tuje, čustva drugih ljudi so ti v nemar; vse gledaš skozi samo sebe; kjer ni ničesar tvojega, za tebe, tam je pusto, tam je klavrno, dolgočasno in nezanimivo. Ne, — oprosti! Za boga, kakšne podlosti govornim! Saj si globoka ženska. Sportnike ljubiš, časniške romane spravljaj v skrit predal, da bi ti jih ne razgrizle miši, zvečer pa se pred spanjem učiš tanga in valčka na poskok. V predalu nočne omarice ti počiva »Higijena zakona«, »Spolna vzgoja« in »Album sodobnih književni humetnikov«, ki ti ga je pred meseci poklonil kodrolasi poet. To so znaki globokosti človekove duše, ki jih mora imeti vsak, kdor hoče zasesti v današnji družbi spoštovanja vredno mesto, spoštovanja vredno mesto pa je važno, jaz ga nikoli nisem poznal, zato pijem, zato se vlačim iz krčme v krčmo. — Ampak, vruga, saj ti še vedno govorim neumnosti, kakor bi pametne besede sploh ne zmogel več. Toda pridi sem! Tisti kodrček na čelu ti bom zlikal, da ne bo tako razmršen in bedasto izžvalen.«

»Jej, kako si ti strašno bedast in dolgočasan; pa nekam surov si nocoj. Pijanec, fej te bodi!«

»Da, le opljuvaj me, samo poslušaj mojo povest. Ne bo dolga, par besed obsega. Samo začuti jo, v srcu jo začuti, pa boš videla kako mi je pri duši.

»Bilo je nekoč v nedogledni davnini, ko še nisem imel teh črt na čelu in teh gub ob očeh, da sem začutil moškost v sebi — Zakaj se smeješ, le zakaj se smeješ! Meni so ti spominjati najsvetejši, ti pa se režiš. Spoštuj jih in se ne reži tako grdo, razgaljeno in razvratno kakor vlačuga! Tisti dan se je zgodilo, da sem srečal njo — Angelo. Ostrmel sem, ko sem se ji zagledal v oči, ko sem videl tisti njen čudovit vrat in rožnato belino njenih prsi, ki so počasi rasle in padale. Zazdelo se mi je, da je ona v meni od vekomaj, da je porojena v meni, da je del mene samega, in da je bila spčet az mojo moškostjo vred. Zvečer

sva šla. Roko v roki sva sedela na klopi pod kostanjem in molčala sva — «

»Ha, ha, ha! Molčala sta? Saj sem vedela! Ti vobče rad molčiš. Saj si molčal tudi snočil in predsnočnim. Če bi mi rekel, da si ji pripovedoval do zvezd le-teče besede, bi ti ne verjela. — «

»Ne smej se! Hudiča, ne smej se tako nizkotno, da ti ne pljunem v obraz! Pusti neumnosti in spoštuj me! Pravim ti to, ker mi je najsvetejše, ti pa se smeješ. Sedela sva torej in molčala. Dolgo sva sedela tako, ja zsem razmišljaj o Prešernu in Petrarou, o njunem hrepenenju po ženski in sem gledal v tla, ona pa se je igrala z robom svojega predpasnika, me tu in tam pogladila po prstih, da me je obletelo, kakor božje čudo, — mesec naju je gledal, zvezde so se nama nasmihale, na vasi so peli fantje, po mlakah pa so koncertirale žabe, ne sicer več glasno, s polnimi zbori, a vendar dovolj lepo, pri-srčno in za spoznanje otožno. Jaz sem se tresel ob lepoti teh raznolikih melodij, ki so se vse zlivale v neko skladno celoto, ona pa jih menda niti poslušala ni, ker je sredi najlepših akordov vstala in šla. Še besede ni dejala, le zakašljala je in oči so se ji smejale. Mislim sem, da se ne bo niti poslovila, pa se je in po nekaj korakih ustavila ter me poklicala k sebi. S sklonjeno glavo sem prišel do nje; hotel sem jo prositi odpuščanja, če sem jo užalil, pa nisem mogel iztisniti besede, le v tla sem gledal in težko mi je bilo v duši, da bi kričal, — tedaj pa me je pogladila po glavi z dlhanjo svoje žametne roke ter dejala: »Ti sirotek ti mali, bel! Bog daj, d'abi ostal večno tako bel!« In je šla. Tistikrat mi je bilo šestnajst let. Od takrat nisva nikoli več tako sedela, še pogledala se nisva več prijazno, čez mesec dni pa se je omožila. Zdaj živi mirno blagoslovljeno življenje in ne ve, da me preganja tisti njen dotik iz krčme v krčmo — «

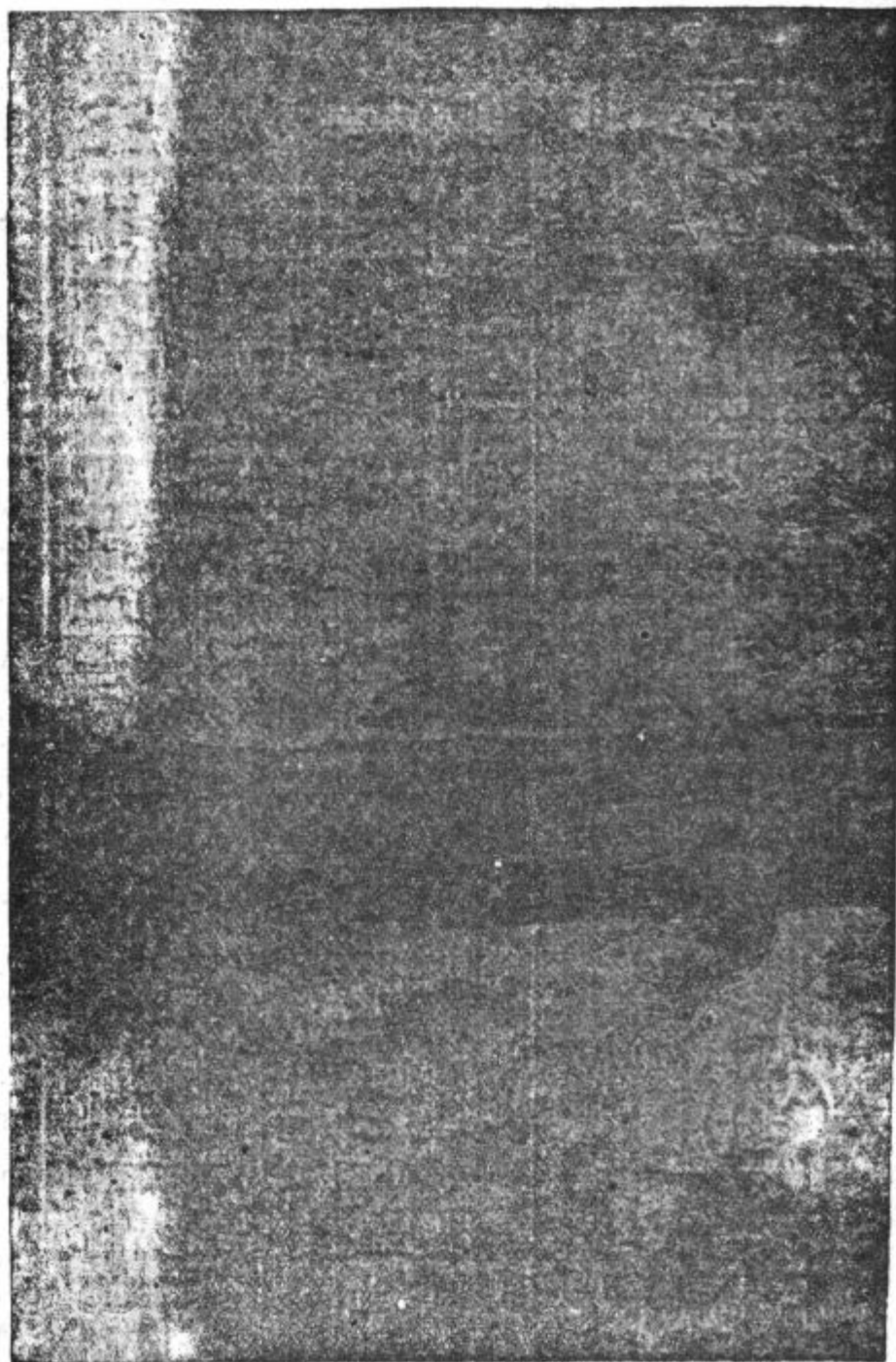
»Nase bi jo pritisnil, poljubil bi jo, ustnice bi ji razgrizel, pa bi se ti ne bila omožila. Govoril bi. Me smo tako radi, če kdo govori. Ne gledamo na pametno govorico, pametnega je kmalu dovolj, — poglavitno je, da govori, ti pa si molčal in je mislila, d'abo šdo smrti mrk in vase pogreznjen. Me ne ljubimo globokoumnosti, razglabljanj in raziskavanj ampak smeh, ples, — življenje in plavanje v njem. Pogledj krog

sebe! Stresi s sebe tisto móno in zapleši, pa te bodo vesele, zakaj po vnanjosti nisi niti napačen fant, — in tudi ti boš zadovoljen s seboj, kajti življenje je lepo če ga umeš živeti. Zdaj pa poj-

dá, pozno je! Prespi se in premisli moje besede! Čakala te bom jutri, toda pridi zdrav, sicer mi več ne hodi, s sanjami se nočem pajdašiti. Pa lahko noč!««

In sem šel.

G O Z D

»O Marija, hvala ti! Deset let sem razmišljal, čemu me je ostavila samega in odšla, ti pa si mi z eno samo besedo odgurnila zastor izpred oči. Hvala ti! Ne pozabi mti tega in zglasim se še. Učil ame boš tanga, »Higijeno zakona« ti bom bral na glas in govoril bom, da boš zadovoljna z menoj. V žogometni klub se vpišem, morda si še priborim slavo; imena in letnice vseh slovenskih sodobnih književnikom se naučim na pamet, trdo bo sicer, ker bo število ogromno, toda tebi na ljubo se naučim,

ker sem ti hvaležen za to razodetje. Slovesno ti obljubljam, da si priborim spoštovanja vredno mesto v svetu; tisto lepo črno, trdo polarivalo, z navzgor zaokroženim oglavjem si kupim, nasmešek si privabim na obraz, hrbtišče zrvanam, da ne bom hodil sključen po cestah in rokavice si kupim, zakaj brez rokavic prsti nekam čudno pomodrijo — Oh, Marija, bodi mi zahvaljena za vse, kar si storila zame ta večer!«

Plinovke brlijo; čez cesto teče prosti-tutka, meni pa je tako lahko pri srcu.

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEKSANDER DUMAS ST. ● ILLUSTRIRAL NÖRRETRANDERS ● FOMATIS MI DOVOLJEN

KRALJEVO POTOVANJE

Sele zdaj je spoznal d'Artagnan vrednost usluge, ki mu jo je bil izkazal kardinal, ko je bil sprejet med mušketirje.

Aramis mu je s svojimi zvezami v Toursu preskrbel dovoljenje, da sme odvesti gospo Bonacieuxovo iz samostana v Bethuni. Toda to dovoljenje ni imelo zanj mnogo pomena, dokler je bil v taborišču pri La Rochelleu. Aramisove zveze z nepomembno trgovko, ki jo je kraljica imenovala za svojo sestro, so dale povod pestri razposajenosti. Ko pa je Aramis izjavil, da ne bo več nadlegoval svoje sestrične s posredovalnimi predlogi, če takoj ne prenehajo z neumnimi šalami, mušketirji niso več govorili o Mariji Michon.

Kardinal, ki je spremljal kralja, se je v Mauzu zelo prijateljsko poslovil od njega.

Ko se je kralj vrnil v Pariz, se je zahvalil gospodu de Trevilleu ter mu je dovolil, da sme dati mušketirjem štiri dni dopusta.

D'ARTAGNANOV ZLIDUH

Naši štirje prijatelji so bili med primi, ki so dobili dopust ter so se takoj napotili v Bethune. Proti večeru so razjahali pred neko krčmo v Arrasu in so se pravkar hoteli pogostiti z dobrim vinom, ko je neki jezdec zapustil dvorišče poštne postaje, kjer je bil zamenjal konja. Čeprav je bil šele avgust, je bil jezdec zavit v velik plašč. Ko mu je veter kljub plašču skoraj

odnesel klobuk z glave, je d'Artagnan prebledel in spustil kozarec iz roke.

V naslednjem trenutku je že zdrvel za njim, toda prijatelji so ga prijeli in privedli nazaj v hišo.

»Za vruga, kam se ti pa tako mudi?« je vprašal Athos.

»To je bil lopov!« je zakričal d'Artagnan, bled od jeze.

»Kakšen lopov?« je vprašal Athos.

MAJHNA MŠETARIJA

»Prekleti človek!« je vpil d'Artagnan. »Moj zli duh, ki ga srečam vsakokrat, kadar me čaka kaj hudega. Ta je spremljal strašno žensko, ko sem jo bil videl prvič v Meungu. Njega sem videl tisti dan, ko do odvedli gospo Bonacieuxovo. Dobro sem ga videl, ko mu je veter privzdignil klobuk!«

»To je preneumno,« je zamrmral Athos.

»Pohitimo za njim, da ga dobimo!«

»Pomisli vendar, da jaha v nasprotno smer! Pusti ga, rajši rešimo gospo Bonacieuxovo!«

»Halo, gospod!« je zaklical konjski hlapec za jezdecem. »Tale papir vam je padel iz klobuka!«

»Daj meni ta papir,« je rekel d'Artagnan. »Dam ti zanj zlatnik.«

»No,« je menil hlapec, »potem pa žel!«

MYLADY IN MATI

PREDNICA

Hlapec je izginił, zadovoljen s svojo kupčijo, d'Artagnan pa je razvil papir inbral.

»Tu je samo ena beseda!« je rekel prijateljem, ki so ga obkolili.

»Armentières,« je dejal Aramis. »To je ime nekega mesta ali neke vasi.«

»Tudi to besedo je zapisala ona!« je dejal Athos.

»Ta košček papirja moramo shraniti,« je rekel d'Artagnan, »mogoče vendarle nisem izdal zastoj svojih beličev. Na konje!«

V diru so odjezdili proti Bethuni.

V samostanskem vrtu je sedela My-

lady in govorila s prednico. Pri svojem prihodu zjutraj je pokazala kardinalovo pismo ter je takoj dobiła svojo sobo. S svojo prijaznostjo je popolnoma pridobila prednico zase. Ker je bila tujka povrh še plemenita dama, je prednica rada poslušala njene novice z dvora.

20

IZ LITERARNEGA SVETA

FRANCE STAJER

Dr. Ivan Lah

I

Ze dva in dvajset pomladi je šlo preko Stajerjevega groba in še nihče se ni spomnil, da bi bil izpregovoril o njem. Dvajset in dvoje pomladi! Zdaj bi bil mož v najlepših letih in ni dvoma eden naših prvih talentov na slovstvenem polju. Bi bil... Ali računa slovstvena zgodovina tudi s tem, kar bi bilo? Ali ne računa samo s tem, kar je? To je vprašanje. Pa porečete: o kom govoriš? O Stajerju? Kdo pa je to? Popolnoma neznan ime v hramu slovenskega literarnega občestva. Niti pismonki ga ne poznajo, kaj šele občinstvo! Imate prav! Nihče ga ne pozna. Zato smatram tem bolj za svojo dolžnost, da izpregovorim o njem, ker sem spremljal njegovo literarno pot, kakorkoli je bila kratka, od začetka do konca in zbral po prevratu, kar je njegovega, da prej ali slej pride na dan. Takrat se bo videlo, kdo je bil Franco Stajer.

Sam se je predstavil slovenski publikli kot prvi slovenski futurist. To je bilo v zadnjem letu pred vojno, torej ob času, ko se je vsa naša pozornost obračala na politične dogodke in smo komaj še utegnili misliti na umetnost, kulturo in literaturo. Zato ni nič čudnega, da je bila takrat (l. 1913) v slovenskem gledališču, ki je otvorilo svojo sezono pod vodstvom pesnika O. Zupančiča, odpovedana predstava, ker je bilo samo na dijaškem stojišču, na galeriji in v parterju nekaj ljudi; menda jih je bilo okoli 20. Igrali so Sembenellijevo igro »Ljubezen treh kraljev« v Gradnikovem prevodu. Kar je premogla takrat naša drama, je dal, da bi to lepo pesniško delo, polno skrivnostne simbolike, doseglo uspeh, ki ga zasluži po umetniški vrednosti. Celo Danilo je pri tem slavil neki svoj jubilej. Gledališče pa je bilo prazno.

V teh čudnih časih se je oglašil v »Dnevu« France Stajer. Najpreje je nastopil z dramatičnim prvecem, (če je bil prvelec?) »Jože Bvačar«. To je bila taka čudna dramatika, da je moral takoj napisati še »Komentar k Bvačarju«. Kakor še zdaj je bila še takrat pri nas lepa navada, da ljudje ne čitajo feljtona, ki je zanje nezanimiv, in se rajši zabavajo pri tekočem dnevnem romanu, kjer jim Zevacco pripoveduje čudovite zgodbe o otrocih papeža, sveti kviziciji, mostu vzdihljajev, meču in križu in drugih nenavadnih dogodkih nikjer napisane svetovne zgodovine. Zato se publika ni zanimala za »Jožeta Rvačarja«. Pač pa so filistri v kavarnah opazili, da je nekaj nenavadnega. Kaj pa je to? Nova poezija? Ze zopet kak pesnik? Prismodarija! Iz tega se

vidi, da je literatura prišla popolnoma na kant! Saj se norčuje iz sebe in drugih! In potem naj človek še slovenske knjige kupuje! Kdo pa je to, ta Stajer?... A Stajerjevo ime se je pojavljalo v »Dnevu« še in še in je razburjalo duhove po kavarnah in gostilnah, dokler ni uprava tiskarne, ki je bila lastnica lista, prepovedala uredništvu prinašati taek nesmiselne stvari. Vedeli smo, da je ta prepoved izšla na željo onih, ki so bolj skrbeli za Stajerjevo bodočnost nego Stajer sam. Kajti njegovi varuhi so želeli, da bi postal bančni uradnik ali se lotil kakega drugega poštenega dela, Stajer pa je pisal feljtone.

Stajer je vedel, da se bo publika razburjala nad njegovim prvecem in je bil zadovoljen s svojim uspehom. Vzbudil je pozornost — in to je bil njegov namen. Da ne bo nesoglasja, je takoj k svojemu prvemu feljtonu napisal komentar. Nekateri so videli v tem precej domišljavosti in predrznosti, češ: vendar ne smatra nas za tako omejene, da ne razumemo njegovih čičkarij. Ali pa si celo domišlja, da je povedal bog ve kaj novega... Kakor da bi ljudje ne imeli bolj važnih opravkov, kakor čitati nesmiselne feljtone. Vidi se, da je še mlad. Daleč smo prišli s t. zv. moderno, da se kaj takega tiska.

»Ne muči me megalomanija,« pravi Stajer v »Komentarju k Rvačarju«, »če izjavljam, da sem se prav malo začudil, ko sem se prepričal iz raznih pisem ali osebnih interpelacij častitljivih bralk in bralcev »Dneva«, kako čudno si tolmačijo slavnosti mojega »Rvačarja«, tragikomičen poem v treh oddihih, ki je izhajal v letošnjem »Dnevu«, v številkah 437, 438, 440 in 441.

Ze oznaka med oklepaji pod naslovom bi razložila, da je poem burkast. Klavzula »v treh oddihih« pa nujno nasvetuje, da se bo treba častitim bralcem vsled neslanih dolgočasnosti oddihovati ali trikrat počivati.

In s tega stališča moramo motriti moje skrupulo.

1. poglavje pogladi sprva literarne historike, ki se pečajo z najneznatnejšimi in najbrezpomembnejšimi bedastostami in jih na dolgo in široko ter različno razlagajo. N. pr.: eins, zwei, Polizei... Itd.

Na koncu pravi:

»Jče Rvačar« je na videz cochonerija, v resnici pa vsebuje mnogo moralnih in sploh življenjskih nauk. In če se mi je posrečila katerakoli pesmica ali pa blesteča beseda, upam, da sem s tem s uspehom označil g. Benellija. (Namiguje na dogodke v ljubljanskem gledališču!) »Ker pa je moja narava vesela, zabavljiva, nezabavna, se je izcimila iz celote in iz posameznosti doktrinarna karikatura, kakor paradoksko se to glasi z ozirom na prejšnjo in poznejšo izjavo.

Končno pa mislim, da bi v bodoče ne škodovalo bralcem par gramov takozvane kulturne intuicije, da bi zasluţili kljub navidezni konfuznosti dela pravo jedro, če bi ne brali te hlasno ekstenzivno, v doumevanju kajpak, da so vzvišeni nad »sturm-und drangovske« izbruhe, katerih dobi ne uide nihče, ki pa je zanimivo poučljiva in se je spominja vsakdo rad, četudi ni sentimentalnež.

In v »Samomorilcu«, ki je izšel tik nato zopet govori v »Prologu«, da »večjo vrednost zakopavamo, a na površju se medlovarljivo sveti mačje srebro.« To je umetnost? To je umetniški okus sedanjosti? Kam jadramo? ...»

»Kakor »Jože Rvačar«, tako tudi »Samomorilec« ni veroizpoved avtorja, ampak jasnostvarna introduktivna potegavščina.« Kaj se to pravi: introduktivna potegavščina? Ali je publika zato na svetu, da jo pisatelji vlečejo za nos? In celo nepoznani novinci? Lepa hvala za tako zabavo.

Tako sta se srečala Štajer in slovenska publika.

Karel Čapek piše v knjigi »O večeh (rečeh obecných)« o slovstvenih smereh ok. l. 1910 tako-le:

Resnica je, da se je v zadnjih letih pred vojno rodila nova stvarnost; a nič manj ni res, da se je v njih doživljalo veliko svetovno pomirjenje in koncentracija duha. To lahko spoznate na predvojnih filozofijah... Skozi vse vrzeli, ki so še ostale, je drla v svet sociologija. V vsem filozofiranju so bolj ali manj priglašali k besedi kolektivni interesi: stvari, vrednote in ce-

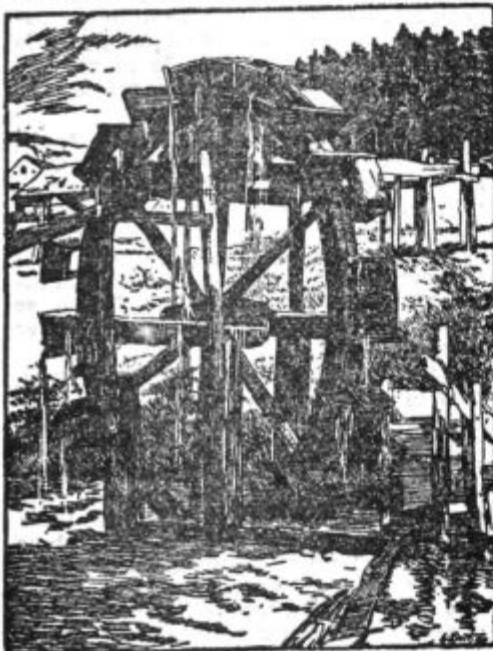
lo vede same so se kazale v socialnem aspektu t. j. v razvojnem, od zgodovine odvisnem in prav za prav v relativnem odsevu. Ta relativizem je treba razumeti nekoliko filozofski: ne pomeni samo skeptiko, ampak tudi razveseljiv pogled v bodočnost, da zadeve našega današnjega sveta niso enkrat za vselej gotove, dovršene in večno veljavne, ampak da jih moremo brez konca celo izboljševati. V tem je bil opojni duh oportunitizma. Treba je samo napraviti prostor za življenje in ustvarjanje in lahko premoremo ali uresničimo vse, celo smrt moremo premagati, kakor je vzkliknil Bergson. In zdaj pomislite, da je bila zgodovinski odgovor na ta duhovni optimizem — svetovna vojna.

Če bi si iz duha tedanje filozofije konstruirali življenjski tip sodobnega človeka, bi bil to optimističen in konstruktivni anarhist, ki veruje v svobodo človeka, kolektivni red in v radikalno iniciativo za predelavanje sveta, ki bi odgovarjal svojemu namenu. Kakor vidite, sem se spretno ognil vsaki besedi o revoluciji, kajti revolucionarnost takrat ni bila niti program niti taktika.

To je bil torej v nekaj ozirih svet mladega človeka pred vojno. Ni bilo nikake generacije, ki bi ga bila nesla s seboj, vsak se je moral več ali manj sam preboriti in si po svoje urediti oni naval literatur, ideologij in stvarnosti, ki se je valil nanj tem bolj, čim pozornejši je bil. Bila je to težka šola vsesplošnosti — danes se mi zdi, da so stvari vendar bolj enosotvne. Takrat si je moral mladenič najprej urediti spor z dekadenco, estetnostjo in s subjektivizmom fin de siècle. S tem je odletel iz magičnega kroga ekskluzivnosti in se je zapletel v anarhični in pustolovski svet dejstev, skratka: na svoj način je novinaril, čakal to in ono na okvir dneva in se kompromitiral v literarno ne dovolj jvrednimi stvarmi. Pri tem se je včasih žalostil, češ, da ne piše dovolj umetniško, dovolj vznešeno, dovolj lega artis, kakor ga je nekoč poučil neki literarni kritik.

In tedaj je prišel nekak prevrat v literarni sferi; prinesla ga je s seboj likovna umetnost. V slikarstvu je izbruhnil kubišem, zahtevajoč strog in autonomen red, geometrijo, svobodno disciplino duha, namesto impresionizma. Bilo je, kakor, da smo spregledali z novimi očmi. Arhitektura se je uprla dotedanjemu formalnemu eklekticizmu in si postavila svoj lastni ideal. Ta likovna novotarija je pohujševala tudi literaturo. Bilo je treba razbijati kalupe, metriko, sintakso, literarno konvencijo, fetišizem sloga, leporečnost in vso tisto staro bogato obloţeno statiko.

Fueramus Pergama (bili smo Trojanci); bilo je to od vraga zanimivo razdobje, a literarno se ni izživelo, vsaj pri nas ne. ▲ tudi v svoji osamelosti smo se vlekli no-

Albert Reich: VODNO KOLO

ko v roki z mlado Evropo, z Apolnairjem in Paulom Zechom, z nemškimi ekspresionisti in italijanskimi futuristi, z unamizmom, s kolektivisti raznih imen. Takrat — se zdi — je vsak delal nekako revolucionarno na svojo pest. Toda v tem je bil veliki optimizem razvoja — da boste vedeli, temu je vojna napravila konec. In povem vam, da danes težko najdem v literarnih ali slikarskih manifestih in programih kaj takega, kar bi se bolj ali manj razločno ne bilo povedalo ali delalo že pred vojno.

Toda to ni zadnja beseda, ki bi jo hotel reči o mladem človeku pred vojno. Ni šlo samo za literaturo in umetnost. Šlo je za neko novo evropsko, in še o več, o neki nov odnos do sveta. Do sveta, ki se je groznil, hitel bolj in bolj in se šele gradil. Od tod ta duhovni preobrat k objektivnosti. Od tod tudi ta — morebiti moreča potreba po spoznanju. In morebiti odvišen čut odgovornosti.

To je bilo duševno stanje, v katero je brutalno posegla svetovna vojna.

D a i j e

LOUIS DE ROBERT

S tem izredno delavnim pisateljem je po dolgotrajnem bolehanju ugasnil najvidnejši in najplodovitejši zastopnik sodobnega francoskega sentimentalnega romana.

Rojen za francosko-nemške vojne v sestradanem Parizu (1871), se je devetnajstleten po končani srednji šoli posvetil časnikarstvu. Njegov prvi roman »Un tendre« je izšel leta 1894. Takoj naslednje leto je obelodanil zbirko novel »Les Fragiles«, potem pa dolgo vrsto romanov, ki so zlasti med preprostejšimi bralci in v ženskem svetu našli obilo občudovalcev in odjemalcev. Naj naštejem samo nekatere: Papa, Prstan, Prva žena, Pisma otroka, Nineta, Obnovitev, Razdeljeno srce, Zlobni ljubimec, Uspeh, Spoznavaj se!, Silvester in Monika, Ljubezen poletnega večera, Oktavija, Ne s teboj, ne brez tebe, Soprogov dnevnik.

Priobčil je tudi svoje literarne spomine: Od Lotija do Prousta. Z obema, z avtorjem »Gospa Krizantema« in s pisateljem romanov A la recherche du temps perdu, ga je vezalo iskreno prijateljstvo.

Zanimiva je de Robertova zbirka maksim: De l'amour à la sagesse.

Največji uspeh je romanopisec dosegel z avtobiografskim »Bohnikovim romanom« (1911), ki bi bil vreden slovnitve.

Popolnoma samotarsko živeči pisatelj je prejel leta 1930. Lasserrejevo nagrado za svoje celotno slovstveno delo. P. K.

POLJSKA PESEM IZ TESINSCINE

Med sodobnimi poljskimi pesniki na Českoslovaškem se odlikujejo Adolf Flerla, Karol Berger in Pawel Kubisz. Poslednji je pred 10 leti obelodanil prvo svojo zbirko verzov »Róże i kajdany«, te dni pa se je pokazal z novo pesniško žetvijo: »Przednowek. Czeski Cieszyn 1937«, kjer obravnava socialno stisko rudarjev, to pa v tamkajšnjem narečju. Vzor mu je Petr Bezruč, ali Poljak je vpletel novih sestavin v svojo umetnost, tako da je ustvaril nekaj svojega. Poudariti je krasne Swinderove ujedenske, ki spremljajo Kubiszeve zamisli, obenem pa se razumejo lahko tudi kot samostojne umetnine. nk.

KNJIGE IN REVIIJE

Uredništvo je prejelo:

DELO PROTI TUBERKULOZI, glasilo protituberkulozne zveze v Ljubljani, leto III. šte. 5. Lepim uspehom mariborske lige so posvečeni prispevki: Zdravljenje kirurškične tuberkuloze na planini in v nižini posebej v Mariboru (dr. Mirko Cernič), Preskrba jetičnikov v Mariboru in širši okolici (dr. St. Lutman), Drž. protituberkulozni dispanzer v Mariboru (dr. V. Varl), Pregled delovanja mariborske lige. Številka vsebuje nadalje članek urednika Boljši časi za naše delo (o začetku zavarovanja za onemoglost) pretresljivo Zdravnikovo izpoved, ki jo je prevedel iz francoščine urednik revije, ter mnoga poročila o delovanju slovenskih lig. »Delo proti tuberkulozi«, ki ga ureja dr. Tomaž Furjan, zdravnik na Golbku, zasluži splošno priznanje in bi bilo le želeti, da se število naročnikov pomnoži v oni meri, ki odgovarja naši kulturi. Naročnina znaša za vse leto samo 12 din. List se naroča pri upravi: Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.

REJE CMALIH ŽIVALI, leto IV. št. 10. Kakor vse številke tega glasila zveze družtev rejcev malih živali tako vsebuje tudi pravkar izišla vrsto poučnih prispevkov iz raznih panog. Obravnajo se praktična vprašanja iz perutinarstva, kuncereje, reje koz, ovc in prašičev, vzgoja domačih in tujih ptic, akvaristovstva i. dr. »Rejec« se turoča v Ljubljani, Karunova ul. 10 ter stane celoletno din 30.

ILLUSTRIRTE ZEITUNG LEIPZIG št. 4828 in 4829. Prva vsebuje značilne prispevke ob priliki Mussolinijevega obiska v Nemčiji. Nas bi utegnili zanimati članek dr. K. Megerla o poti do italijanskega imperija s poučno zemljepisno karto. — Druga številka je posvečena napredku nemškega poljedelstva izza leta 193. Zvezek vsebuje med drugim prikaz nemškega pesnika Fr. Griesea in ameriškega slikarja H. Garavita. Aktualen je prispevek dr. K. Krausea o nemirnem Južnem morju. List se naroča pri založbi J. J. Weber y Lipakem.

DODATEK CLANKU O SAPERJU

Pri vašem rezoniranju o »capuc« (Zis. 2. 10. 1937, 223) sem se spomnil prof. Capudra, ki mi je sam razložil svoje ime s »capa de-rec«, tako mi m. dr. piše v uredniškem sporočilu dr. J. Tomišek. — Ta kozloder pa me je domislil goriškega prilimka »Babudri«, ki je po zatrdilu nekega mojega znanca iz slov. »babo-der«. — Na drugi strani sem se na migljaj prof. Koštičala zavedel neke zmote. Ob prepisovanju koncepta je izpadlo par besed: Meyer Lübbeckev slovar vsebuje ok. 200 slovanskih izrazov, ki so — do neke mere — prodrli v to ali ono rom. govornico. Pisec »Brusa« je v omenjenem kazalu naštel 48 slovanskih nazivov v romunščini, skupno 80 besed slov. izvira. Ta »Wortverzeichniss« ima precej napak: včasih pogršam polževih rogov na c ali s; catrnia (č), čespa (čespa); jasamariti (nasamariti), po katerem je prikrojen romun. glagol inšela = otovoriti, opehariti; glas j se piše na dva načina: jara, yapok; slično nj in Ź. Slovanske zglede bi bil seveda M. L. lahko pritegnil še ne vem kolikokrat, n. pr. pri tržaški barabi (940), pri fortuna (frtuna, vihar), goljuf pri grškem »kelyphos«, hlače uri 1495 (ceica), karnjel pri »Carniac«, tolimsko »opašac« pri uva passa (9270), dalmat. prilimek Slambuk pri Steinbock (8240) itd. Zanimiv je romun. judet (judet je judicium (sodba), ki je po naslonitvi na srb. sudbica prevzel tudi njegov pomen. Ni li na podoben način nastal na Krasu jegirit (jehirati) = pritrjevati, po naslonitvi na negirati, zanikati? Moglo bi biti po sr. v. nem. »jehenc« = govoriti, reči, priznati, izpovedati? Ali pa skovanka onega šaljivca lovca, ki je govoril o negativnem in jačativnem primenu? M. L. seveda še dolgo ni popola: o fre. korenih mome, momaque ne pove nič, torej ne more omeniti sličnih zvočnic ali onomatopej pri Bolgarih in Srbih; moma, momak. A. D.

PREDZGODOVINSKA KIRURGIJA

Neki angleški zdravnik je osemnajst let zbiral dokaze o najstarejših operacijah v človeški zgodovini, o tako imenovani trepanaciji, ki so jo poznala že prvotna ljudstva. Ta zdravnik, dr. Wilson Parry, je preiskal najvažnejše primere predzgodovinskih trepanacij (odpiranja lobanj) in podobne operacije na modernih lobanjah. Odprtje lobanje je bilo pri prvotnih ljudstvih v zvezi s čarovništvom. Te operacije so delali na ljudeh, ki so trpeli na božjasti ali hudih glavobolih, da je mogel demon izginiti iz notranjosti lobanje. Če je bolnik po operaciji ostal živ in ozdravljen, so ga častili kot junaka. Če je pa umrl, so uporabili dele njegove lobanje kot vražne obeske v obrambo proti boleznim.

Predzgodovinsko orodje pri teh operacijah je bilo različno: dieta iz kreslinnega kamna, okoničeni zobje morskega volka I. dr. Dr. Parry je dal napraviti podobno

orodje, s katerim je operiral. Ustanovil je štiri različne metode. Prva: lobanjo so prevrtali s pomočjo koničastega kamna, za kar so rabili kakih tridesete minut. Druga: napravili so krog majhnih luknjic s pomočjo dlet iz kreslinnega kamna, nakar so razžagali kostne dele med luknjicami s kreslinnim kamnom. Tretja: najprej so napravili zarezo na lobanji, nakar so jo z žagami poglobili in razširili. Takšne operacije so vidne na lobanjah iz kamene dobe, ki so jih našli v Franciji. Četrte metode so se posluževali, kolikor je znano, samo predzgodovinska ljudstva v Južni Ameriki ter Inki. Odstranili so štirioglat kos, ki so ga izžagali s strani lobanje. Ta operacija je morala biti neogibno smrtna. Najdlje je trajala operacija z zobom morskega volka, namreč 1½ ure. Takšne operacije najdemo še danes med domačin prebivalstvom na otokih Tihega morja.

d-us

PRAKTICNE NOVOTE

Veselo nakupovanje

Nakupovanje je za gospodinjje vedno nekaj prijetnega, postane ji pa lahko še prijetnejše, če ima na razpolago tu naslikano kolo za prevažanje nakupljenega blaga. Ta priprava, ki ji pomaga prenašati težke košare s trga, mrežo s krompirjem ali ribami ali zelenjavo, je prav za

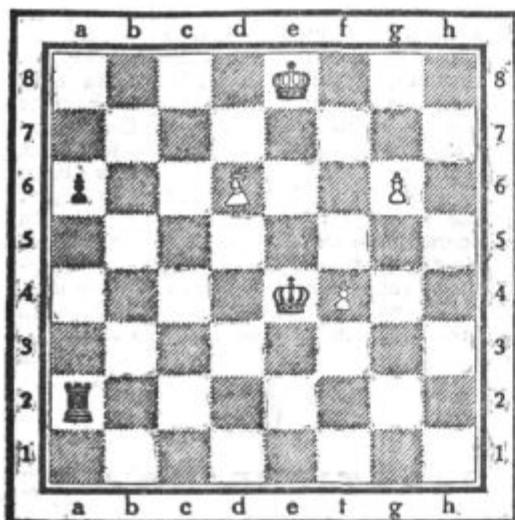

prav dvokraka palica. Oba kraka tečeta neslišno na kolesih z gumastimi obroči in ju kramari nakupovalka z ročajem palice. Na kavljé pod ročajem se obesijo nosilne mreže ali vreče. Ker prenese takšna palica na kolesih do 50 kg teže, ne da bi to nakupovalka občutila, je pripravna tudi za prevoz težkih nahrbtnikov in kovčesec bremen pravzaprav nujno potreben in gov. Za slabotne ženske je ta nemil nozato zaustiti, da bi se seznanil z njim čim širši krog.

PROBLEM 215

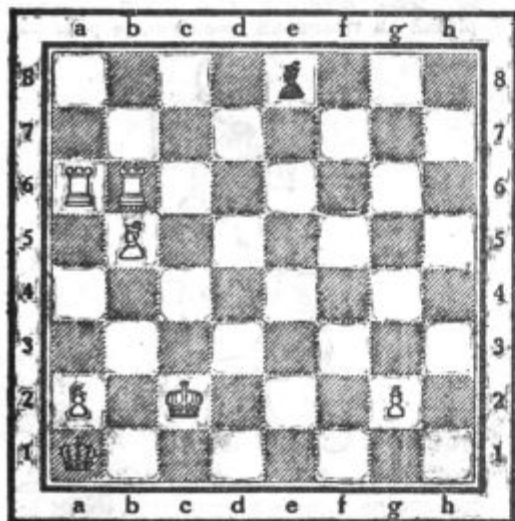
C. Behting

Beli vleče in dobi.

PROBLEM 216

Baron W. Holzhausen

Mat v treh potezah

KAKO PRIDE RUSKA TROJKA NA SVOJ SMOTER

Crassus

V vsaki naslednji besedi se zamenja po ena črka. Drugi izraz pomeni: tvoja sorodnica, tretji: dvojica, četrti: omot, peti: sorodnica, šesti: rudniški pojem, sedmi: lesono spojilo, osmi: pečena repa, deveti: cigara, deseti: obzornik, enajsti: smoter. — Za pravilno rešitev razpisujemo eno nagrado v obliki slovenske knjige. Rešitve je treba poslati najkasneje v enem tednu na uredništvo »Življenja in Sveta«.

ZA BISTRE GLAVE

342

Dediščina

Bogat Arabec, lastnik velike reje konj, je napravil oporoko. Ker ni imel sorodnikov, je svoje imetje določil obema vasicama, od koder sta bila njegova roditelja. Odredil je tole: Iz moje imovine, ki obsega gotovo več nego 2000 lepih konj, je podeliti 17 pastirjem iz rojstnega kraja mojega očeta enako število konj. Dalje naj dobi enaka števila konj tudi 13 pastirjev iz vasi moje matere, vendar pa naj bodo ti deleži pol manjši nego deleži za očetovo vas. — Kadi je kot izvršitelj oporoke odkril, da se da zapuščina na ta način baš natančno razdeliti. Toda dediči so izjavili: »Mi vsi iz obeh vasi smo se združili in se skupaj izselimo. Z nami pridejo še nekateri prijatelji. Prosimo, da bi nam in našim prijateljem razdelili zapuščino v enakih delih.« Kadi je na to pristal in je ugotovil, da je tudi ta razdelitev mogoča brez vsakega ostanca. Vsak izmed pastirjev in njihovih prijateljev je potem prejel toliko živail, kolikor je znašalo skupno število vseh obdarovancev. Kolikšna je bila zapuščina in koliko prijateljev so pastirji pritegnili?

REŠITEV »PRAVLJICE« V ST. 15

